

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR
Periodic Test-3 (Round-II) (2025– 2026)

Class: IX

MM: 20

Subject: Sanskrit

Time: 1. Hr.

Name: _____ Class / Section: _____ Roll No.: _____

General Instructions:- All questions are compulsory

प्र० 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं ध्यानेन पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत—
 (निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़कर निर्देशानुसार प्रश्नों के उत्तर लिखिए)

एवम्भूतं पुत्रं दृष्ट्वा पिता उवाच— हे श्वेतकेतो! कः ते उपाध्यायात् अतिशयः प्राप्तः येन त्वं कुलानुरूपम् उद्धतः असि ? जानासि किं तत् येन श्रुतेन अन्यत् अश्रुतम् अपि श्रुतं भवति, अमतं मतं, अविज्ञातं च विज्ञातं भवति इति। एतद् अद्भुतं प्रश्नं श्रुत्वा पृच्छति— कथम् इति! इत्युक्तः पिता अधोलिखित दृष्टान्तेन तत्त्वज्ञानं प्रतिपादयति।

I एकपदेन उत्तरत —

(½x2=1)

- i श्वेतकेतु कस्मात् विद्यां प्राप्तवान् ?
- ii पिता पुत्रं दृष्टान्तेन किं प्रतिपादयति ?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत—

(2x1=2)

- i पितुः प्रश्नं कीदृशम् आसीत् ?
- ii पुत्रम् उद्धतस्वभावं दृष्ट्वा पिता किम् उवाच ?

III प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत—

(½x4=2)

- i 'अद्भुतं प्रश्नम्' इत्यनयोः पदयोः विशेष्यपदं किम् ?
 (अ) प्रश्नम् (ब) अद्भुतम्
 (स) भुतम् (द) प्रश्नाः
- ii अनुच्छेदे "अमतम्" इत्यस्य पदस्य विपरीतार्थकम् पदं किम् ?
 (अ) मतम् (ब) श्रुतम्
 (स) विज्ञातम् (द) उक्तम्
- iii अनुच्छेद 'वीक्ष्य' इत्यस्य पदस्य कृते किं पदम् आगतम् ?
 (अ) भुतम् (ब) उक्तः
 (स) श्रुत्वा (द) दृष्ट्वा
- iv 'येन त्वं कुलानुरूपम् उद्धतः असि ' अत्र 'त्वं' इति सर्वनाम पदं कस्मै प्रयुक्तम् ?
 (अ) पितायै (ब) पुत्राय
 (स) उपाध्यायाय (द) विज्ञाय

प्र० 2 अधोलिखितेषु रेखांकितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत—(कोई चार) (1X4=4)

(रेखांकित पदों के आधार पर इन वाक्यों के प्रश्ननिर्माण कीजिए)

- (क) श्वेतकेतुः फले बीजानि पश्यति ।
(ख) श्वेतकेतुः न्यग्रोधस्य फलम् आहरति ।
(ग) पिता दृष्टान्तेन तत्त्वज्ञानं प्रतिपादयति ।
(घ) उद्धतस्वभावः सः पितुः सकाशम् अगच्छत् ।
(ङ) विद्यां प्राप्य सः आत्मानं सर्वश्रेष्ठम् अमन्यत

प्र० 3 अधोलिखितप्रश्नानाम् यथानिर्देशम् उत्तरत— (कोई तीन) (1X3=3)

(निर्देशानुसार निम्नलिखित तीन प्रश्नों के सही उत्तर लिखिए)

- (क) 'गुरुं प्रति गच्छ अध्ययनार्थम्।' अस्मिन् वाक्ये क्रियापदं किम् ?
(ख) 'समीपम्' इति पदस्य किं पर्यायपदं पाठे प्रयुक्तम् ?
(ग) 'अणिम्नः स्थूलं जगद् उद्भवति।' वाक्येऽस्मिन् किं विशेषणपदं प्रयुक्तम् ?
(घ) 'सूक्ष्मः' इति पदस्य विलोमपदं पाठात् आधृत्य लिखत ।

प्र० 4 अधोलिखितवाक्येषु स्थूलपदानां प्रकृति-प्रत्ययविभागं संयोजनं वा विकल्पेभ्यः चिनुत—

(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

(1X4=4)

(निम्नलिखित वाक्यों में स्थूलपदों को उचित विकल्पों से प्रकृति-प्रत्ययविभाग या संयोजन कीजिए)

i विनयः क्रीडितुं मित्रम् आह्वयति ।

(क) क्रीड् + तुमुन्	(ख) क्रीड् + तुम्
(ग) क्री + डितुम्	(घ) क्री + तुमुन्

ii रामः रावणं हन् + क्त्वा लङ्काम् अजयत् ।

(क) हनित्वा	(ख) हन्तुम्
(ग) हत्वा	(घ) हनवा

iii छात्राः विद्यालयं प्रविश्य गुरुं नमन्ति ।

(क) प्र + विश् + ल्यप्	(ख) प्रविश् + ल्यप्
(ग) प्रा + विश् + ल्यप्	(घ) प्र + विश् + ल्यप्

iv मुनिः इति चिन्तयन् तत्रैव उपाविशत् ।

(क) चिन्त् + ल्यप्

(ख) चिन्त् + शतृ

(ग) चिन्त् + तुमुन्

(घ) चिन्त् + शानच्

v रुद् + शतृ बालिका मातरं प्रति धावति ।

(क) रोदन्

(ख) रोदत्

(ग) रोदति

(घ) रोदन्ती

प्र० 5 मंजूषायां प्रदत्तैः उचित-अव्ययपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत-

(½x8=4)

(निम्नलिखित प्रश्नों में मंजूषा से उचित अव्ययपद चुनकर रिक्तस्थान भरिए)

(i) विद्यालये ——— अवकाशः भविष्यति ।

(ii) ——— रविवासरः अस्ति ।

(iii) पत्रवाहकः ——— पत्राणि दातुं गच्छति ।

(iv) यदा मेघः गर्जति ——— मयूराः नृत्यन्ति ।

(v) अहम् ——— आंग्लभाषां पठामि ।

(vi) सा गणितम् ——— पठितुम् इच्छति ?

(vii) ——— निरीक्षकेन निर्णयः न करणीयः ।

(viii) त्वम् अत्र ——— श्रमं करोषि ।

मञ्जूषा -

कदा, सहसा, वृथा, अपि, तदा, श्वः, अद्यः, इदानीम्